

Doğumunun 70. Yılında
BORÇALIŞINAS
Prof. Dr. Şureddin Memmedli (Qarapapaq)
Armağanı

Editörler:
Mayrambek OROZOBAYEV
Mirza POLAT

Ankara 2026

**Doğumunun 70. Yılında
BORÇALIŞINAS
Prof. Dr. Şüreddin Memmedli (Qarapapaq)
Armağanı**

Editörler
Mayrambek OROZOBAYEV
Mirza POLAT

ISBN: 978-625-6444-82-9

1. Baskı
Mayıs, 2026 / Ankara

Matbaa, Satış, Yayınevi, Sertifika No: 46683

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 517

Web: grafikeryayin.com

Sayfa Tasarımı, Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafikerposta@gmail.com

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

SUNUŞ

Kür'e Karışan Ses: Şureddin Memmedli-Qarapapaq

Kür nehri, Ardahan'ın kendisi gibi yüksek ve mehabetli dağlarından başlayıp Borçalı'nın kara sazına uğrayan, Tiflis'in taş sokaklarında yankılanan ve nihayet Azerbaycan ovalarında genişleyerek Hazar'a karışan bir hayat membaidir. Sularıyla yalnızca toprakları değil, dilleri, sesleri, âşıkları, ağıtları, destanları ve insan kaderlerini de birbirine bağlar. Bu yüzden Kür, bazen bir coğrafyanın hayat damarı bazen parçalanmış hafızaların birbirine uzattığı kadim bir eldir.

Şureddin Memmedli-Qarapapaq da bu büyük akışın içinden gelen şahsiyetlerdendir. Kür'ün, yaşam gibi hep ileri doğru akan mavi sularına bakarak büyüyen, onun taşıdığı tarihsel esini ve bozkır vakarını ruhunda çoğaltan bir aydındır... Borçalı'dan yankılanan bu ses, yalnızca bir bölgenin değil; sınırlarla bölünmüş bir kültür havzasının sesi hâline dönüşmüştür. Onun şahsiyetinde Borçalı'nın vakur duruşu, Karapapak Türklerinin direngen hafızası ve Kür boylarının içli melankolisi birlikte yaşar.

Kür nehri nasıl Türkiye, Gürcistan ve Azerbaycan arasında görünmeyen bir köprü kuruyorsa, Şureddin Memmedli de ömrü boyunca kültürler, insanlar ve hafızalar arasında böyle bir köprü olmaya çalışmıştır. Onun mücadelesi yalnızca akademik yahut kültürel bir faaliyet değildir; aynı zamanda dağılmış sesleri yeniden bir araya getirme çabasıdır. Onun çabaları tıpkı Kür nehri gibi üç dost-kardeş ülkeyi birbirine bağlamaktadır.

Karapapak/Terekeme ruhu, tarihin en zor zamanlarında bile kendisini koruyan bir iç direnç taşır. Bu direnç, bazen bir türküde, bazen bir atasözünde, bazen de yalnızca bir bakışta saklıdır. Şureddin Memmedli'nin kaleminde ve düşünce dünyasında hissedilen şey de tam olarak budur: Unutulmaya karşı direnen bir hafıza. O, Kür'ün sesini geleceğe taşımak isteyen şahsiyetlerdendir.

Kür'ün suları bugün hâlâ Ardahan'dan Borçalı'ya, oradan Hazar'a doğru akmaktadır. Her akışında biraz tarih, biraz acı, biraz gurbet ve biraz da umut taşıyan bu armağan kitap, o büyük akışın kıyısında yakılmış bir vefa kandili gibidir. Zira insan bazen bir ömrü anlatamaz; fakat bir nehrin sesine bırakarak hissedebilir. Şureddin Memmedli-Qarapapaq'ın hikâyesi de biraz böyledir. Kür'ün suyunda çoğalan, sınırları aşan ve hafızaya dönüşen bir insan hikâyesi...

Prof. Dr. Öztürk EMİROĞLU
Ardahan Üniversitesi Rektörü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	3
İÇİNDEKİLER.....	5
ÖN SÖZ.....	9
PROF. DR. ŞUREDDİN MEMMEDLİ (Hayatı, Akademik Çalışmaları ve Eserleri)	11
PROF. DR. ŞUREDDİN MEMMEDLİ HAKKINDA YAZILAR VE HATIRALAR	37
Kür Qırağının Əcəb Seyrangahı Var <i>Rövşen GULİYEV</i>	39
Borçalı'nın İzində Bir Ömür: Prof. Dr. Şureddin Memmedli <i>Abdulkadir İNALTEKİN</i>	43
Vatanını Kalbinde və Kanadında Taşıyan Kuşlar <i>Mitat DURMUŞ</i>	47
Karlı Nevşehir Gecesinde Vefanın Şah İncisi <i>Emine GÜVEN</i>	57
PROF. DR. ŞUREDDİN MEMMEDLİ'NİN KİTAPLARI ÜZERİNE YAZILAR	59
Paralanmış Borçalı... və ya Ermənilər 1918-də Borçalının Güney Qismini İşğal Etmişlər <i>Sema ŞAHİN DEDE</i>	61
Şureddin Memmedli'nin "Borçalı Ədəbi Mühiti" Adlı Eseri <i>Taghi SALAHSHOUR HASANKOHAL</i>	67
Şureddin Memmedli'nin "Azərbaycan Ədəbiyyatının Borçalı Qolu (1920-ci İlə Qədər)" Adlı Eseri <i>Mokhichekhra BOTIROVA</i>	71

Kültürel Belleğin Edebi Yansıması: Borçalı-Ahıska-Kars Ortaq Ədəbi Arealı <i>Ferhat UZUNKAYA</i>	77
Şüreddin Memmedli'nin "Gürcistan'da Türkçe Âşık Şiiri Gelenekleri" Kitabı Üzerine <i>Nina PETROVICI</i>	81
Prof. Dr. Şüreddin Memmedli'nin "Gürcistan'da Türk Edebiyatı (Başlangıç Dönemi)" Adlı Eseri Üzerine <i>Emrah ALTIOK</i>	85
Şüreddin Memmedli'nin "Azərbaycan Ədəbiyyatı Gürcü Mətbuatında (1850 - 1905)" Adlı Eseri Üzerine <i>Nurgül MOLDALİEVA</i>	91
Şüreddin Memmedli ve Gülnara Goca Memmedli'nin "Gürcüstan Azərbaycan Teatr Dostluğu (XIX yüzil)" Adlı Eseri Üzerine <i>Çağdaş KEÇECİ</i>	99
6 Şüreddin Memmedli'nin "Məhəmməd Sadıq Yadigaroglu Tiflisi: Ədəbi Mirası (18 - 19-cu yüzillər)" Adlı Kitabı Üzerine <i>Çınara SAGINBAY</i>	105
AKADEMİK YAZILAR	109
Tekdilli Açıklamalı Sözlük və Çeviri Sözlüğünün Yapısal Özellikleri <i>Ayabek BAYNİYAZOV - Canar BAYNİYAZOVA</i>	111
Azərbaycan Edebiyatında Elçin Efendiyev (1943-2025) <i>Sedat ADIGÜZEL</i>	119
Kırgız Klasik Şairi Alıkul Osmonov <i>Mayramgül DIYKANBAY</i>	129
Kırgızcadaki "Kızıl" Sözcüğünün Anlam Evreni ve Sovyet Dönemindeki İşlevleri: Köy Adları Örneği <i>Mayrambek OROZOBAYEV</i>	143
Yapı ve Söz Dizimi Bakımından Karakalpak Türkçesinde "Göz" Organ Adıyla Kurulan Deyimler <i>Erdal AYDOĞMUŞ</i>	159

Kırgızlardaki Geleneksel Kadın Başlığı “Eleçek” Üzerine Etnolinguistik Bir İnceleme <i>Nurgül MOLDALİEVA</i>	171
Kültürel Bellek Aktarımı Bağlamında Türk Dünyasındaki Kadın Başkahramanlı Destanların Çocuklara Yönelik Yeniden Yazılması <i>Mirza POLAT</i>	185
Türkiye’de Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümlerinin Adlandırılmasındaki Sorunlar <i>Taghi SALAHSHOUR HASANKOHAL - Emine GÜVEN</i>	195
Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesi Ortak Atasözlerinde Giyim Kuşamın Semantik Dünyası <i>Ezgiya MALKOÇ</i>	213
Atasözleri Bağlamında Kırgız Kültüründe Dostluk Kavramı <i>Fatma HOŞCA</i>	223
İslâm ve Hristiyan Kutsal Metinlerinde “Bin”li Sayı İfadelerinin Sayı Sembolizmi Çerçevesinde Karşılaştırılması <i>A. İleriş YALIN</i>	235
Elmas Yıldırım’ın Şiirlerinde Turna İmgesi <i>Elif KÖSE ERGÖZ</i>	255
Posof Yöresi Halk Hekimliği <i>Şevket Kaan GÜNDOĞDU</i>	269
Şərqdən Qərbə – Oruc Bəy Bayatdan Avropalı Don Juana <i>Aynur BEŞKONAK</i>	297
FOTOĞRAFLAR	303

ÖN SÖZ

Yetkin bir bilim insanı, akademisyen, gazeteci - yazar ve şair, Prof. Dr. Şureddin Memmedli, bugüne kadar yaptığı akademik çalışmaları, yazdığı kitapları, makaleleri, sunduğu bildirimleri, yürüttüğü projeleri, gazete ve dergilerde yayınladığı edebî ve güncel konuları ele alan yazılarıyla memleketi olan Gürcistan'ın Borçalı bölgesi ve civarlarındaki Türk topluluklarına ait zengin sözlü edebiyat ürünlerinin ve bu ürünlerin gelişerek günümüze ulaşmasına vesile olan aşıklar, ozanlar ve şairler hakkındaki bilgi ve belgelerin araştırılması, yayınlanması ve tanıtılmasına ciddi katkılar sağlamış ve bundan dolayı Türk dünyasında itibar görmüş önemli bir isimdir.

Memmedli, akademik ve bilimsel çalışmalarında yalnız Gürcistan'la sınırlı kalmamış, ülkemize de gelerek yaklaşık on sekiz yıl bazı yüksek eğitim kurumlarında çalışmış, yüzlerce lisans öğrencisine ders vermiş, onlarca yüksek lisans ve doktora öğrencisini yetiştirmiş, çeşitli akademik ve idari görevleri üstlenmiş ve bu sene yaklaşık 15 yıldır öğretim üyesi olarak çalıştığı Ardahan üniversitesinden emekliliğe ayrılmıştır. Değerli hocamız ayrıca 28 Şubat 2026 tarihi itibarıyla insan ömrü için önemli bir geçiş dönemi olan, tecrübenin ve bilgeliğin en üst seviyeye ulaştığı 70 yaşını da doldurmuştur.

Biz de bu vesileyle uzun yıllar birlikte aynı bölümde çalıştığımız değerli Prof. Dr. Şureddin Memmedli hocamıza bir vefa nişanesi olarak adına yakışır bir armağan kitabı hazırlamayı düşündük. Bu kitabı hazırlamaktaki başlıca amacımız, Prof. Dr. Şureddin Memmedli'nin hayatı, akademik çalışmaları ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgiler vermekle birlikte onun özen gösterdiği ve hassasiyetle ele aldığı konulara diğer bilim çevrelerinin de dikkatini çekmek, yeni nesillerin bu konuları önemsemelerini sağlamak ve ileride bu alanda yapılacak bilimsel, sosyal ve kültürel çalışmalara vesile olmaktır. Bu amaç ve düşünceyle çıktığımız yolda Şureddin hocamıza gönül bağı olan meslektaş dostları, mesai arkadaşları ve yetiştirdiği doktora ve yüksek lisans öğrencileri bizleri yalnız bırakmamış, kimileri hocamızla ilgili

hatıra yazısını, kimileri ise hocamızın bir kitabıyla ilgili tanıtım yazısını, kimileri de kendi bilimsel makalesini tarafımıza göndererek katkıda bulunmuşlardır. Özellikle Şureddin hocamızın son yıllardaki mesai arkadaşları olan Ardahan Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü'nün bütün öğretim üyeleri kitabın somut hale gelmesinde önemli sorumluluklar üstlenmişlerdir.

“Doğumunun 70. Yılında Borçalışinas Prof. Dr. Şureddin Memmedli (Qarapapaq) Armağanı” başlıklı kitapta topladığımız bu yazılar ve hocamızla ilgili elimizdeki belgeler içeriklerine göre “Prof. Dr. Şureddin Memmedli (Hayatı, Akademik Çalışmaları ve Eserleri)”, “Prof. Dr. Şureddin Memmedli Hakkında Yazılar ve Hatıralar”, “Prof. Dr. Şureddin Memmedli'nin Kitapları Üzerine Yazılar”, “Akademik Yazılar” ve “Fotoğraflar” şeklinde ana bölümler altında sunulmuştur. Kitapta toplam 4 adet hatıra yazısı, 9 adet kitap tanıtımı, 13 adet bilimsel makale ve 1 adet edebî makale yer almaktadır. Makalelerin çoğu Türk halklarının (Azerbaycan, Karakalpak, Kırgız, Türkmen, Kazak) dilleri, edebiyatları ve folkloruyla ilgili olup içeriğindeki bilgilerin bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

Prof. Dr. Şureddin Memmedli, bölümümüzün eğitim-öğretim süreçlerine uzun yıllar boyunca yaptığı önemli katkıları, çalışma azmi, engin tecrübesi, bilgi-birikimi, babacan tavrı ve yardım severliğinden ötürü hem mesai arkadaşları hem de öğrencileri tarafından her zaman sevilmiş ve takdir edilmiştir. Hocamızın bu özellikleri bizler için de önemli bir değer olarak uzun yıllar hatırlanacaktır.

Son olarak bu kitabın hazırlanmasında katkıda bulunan tüm meslektaşlarımıza şükranlarımızı sunarken buna vesile olan kıymetli hocamız Prof. Dr. Şureddin Memmedli'ye sağlıklı, huzurlu ve bereketli uzun bir ömür ve daha nice yıllar Türk dünyasına hizmetlerinin devamını diliyoruz.

Prof. Dr. Mayrambek OROZOBAYEV

Dr. Öğr. Üyesi Mirza POLAT

Kaynakça

A. Yazılı Kaynaklar

- Acıpayamlı, O. (1989). Türkiye folklorunda halk hekimliğinin morfolojik ve fonksiyonel yönden incelemesi. *Türk Halk Hekimliği Sempozyumu Bildirileri (23-25 Kasım 1988)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Alptekin, A. B. (2009). Halk hekimliği ve rüya motifi. *Erciyes Dergisi*, (377).
- Artun, E. (2005). *Türk halkbilimi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Boratav, P. N. (1942). *Halk edebiyatı dersleri*. Ankara: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Enstitüsü Neşriyatı.
- Dağı, F. (2020). *Türk halk anlatılarında halk hekimliği*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Gündoğdu, Ş. K. (2017). *Posof folklor ve etnografyası* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.
- Sezen, L. (2013). *Erzurum folkloru*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Şenol, A. (2013). *Halk kültürü ve etnografya terimleri sözlüğü*. Ankara: Özel Matbaası.
- Şenol: (2015). *Ardanuç ağzı*. Bursa: Rota Barışçı Matbaacılık.
- Yurdakul, N. B. (Ed.). (2023). *Türk halk hekimliği kitabı*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Zeyrek, Y. (2004). *Posof'un çizgileri*. Ankara: Kozan Ofset.

B. Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Atilla Gündoğdu, 1957 doğumlu, Posof ilçe merkezi, İlkokul mezunu, Emekli.
- KK-2: Aynur Saygılı, 1949 doğumlu, Posof İlçe Merkezi, İlkokul mezunu, Emekli Öğretmen.
- KK-3: Ayten Gündoğdu, 1964 doğumlu, Posof ilçe merkezi, Lise mezunu, Ev Hanımı

- KK-4: Hicaz Turgut Mutlu, 1946 doğumlu, Türkgözü köyü, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- KK-5: Huzeyfe Şanlı, 1956 doğumlu, Yeniköy, Üniversite mezunu, Esnaf.
- KK-6: Hükümdar Ricaloğlu, 1940 doğumlu, Posof İlçe Merkezi, Lise mezunu, Emekli Hesap İşleri Müdürü.
- KK-7: Kadriye Uğurlu, 1959 doğumlu, Baykent Köyü, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- KK-8: Kazım Avcı, 1926 doğumlu, Yaylaaltı köyü, İlkokul mezunu, Çiftçi.
- KK-9: Kemal Elkılıç, 1972 doğumlu, Asmakonak köyü, Lise mezunu, Çiftçi.
- KK-10: Leyla Yılmaz Köse, 1933 doğumlu, Gönülağan köyü, Okur-yazar, Ev Hanımı.
- KK-11: Mecidiye Çaycı, 1936 doğumlu, Posof ilçe merkezi, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- KK-12: Narhanım Çakıcı Taşkıran, 1932 doğumlu, Posof İlçe Merkezi, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- KK-13: Nevriye Özer Bayraktar, 1972 doğumlu, Binbaşeminbey köyü-Puma Mahallesi, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- KK-14: Sevgi Kalaycı Koçakoğlu, 1949 doğumlu, Gönülağan köyü, İlkokul mezunu, Ev Hanımı.
- KK-15: Tunay Uludağ, 1974 doğumlu, Âşıkzülâlî Köyü, Lise mezunu, İşçi.
- KK-16: Vahit Ulgar, 1973 doğumlu, Kopuzlu Köyü, Üniversite mezunu, Millî Eğitim Müdürü.
- KK-17: Yaşar Çaycı, 1943 doğumlu, Posof ilçe merkezi, Ortaokul mezunu, Emekli.